

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University
Journal of Faculty of Education

2022, 22(1), xxx – xxx. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.20>

Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Oyun Dersi Öz-Yeterlikleri *

Elementary School Teachers' Self-Efficacy Beliefs Regarding the Physical Education and Play Course

Rukiye Çivril-Kara¹ , Vildan Akbulut² , Erman Öncü³ , Fatih Koca⁴

Geliş Tarihi (Received): 13.03.2021

Kabul Tarihi (Accepted): 22.04.2022

Yayın Tarihi (Published): 30.06.2022

Öz: Bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun dersine yönelik öz-yeterliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Özel durum çalışması yönteminin kullanılmış olduğu araştırmaya 8 sınıf öğretmeni katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizi içerik analizi metodu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin beden eğitimi ve oyun dersinde yeterli/yetersiz olma nedenleri, dersi tam olarak yapamama nedenleri, öğrencinin derse katılımının sağlanabilmesinin/sağlanamamasının nedenleri, dersin öğretiminde kullanılan yöntem, teknik ve öğrencinin değerlendirilmesi, derste karşılaşılan güçlükler, dersin verimli bir şekilde geçmesini sağlayan faktörler, okul idaresi, meslektaş ve velilerinin derse yaklaşımı ve ders içerisinde öğretmenlerin öğrencilere katkıları olmak üzere 8 tema elde edilmiştir. Çalışma sonucunda sınıf öğretmenlerinin bilgi eksikliği, oyun bilmeme ve fiziksel uygunluk açısından kendilerini yeterli görmedikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni, beden eğitimi ve oyun dersi, öz-yeterlik

&

Abstract: This study aimed to examine the elementary school teachers' self-efficacy beliefs toward the physical education and play course. The study was designed as a case study. The sample consisted of eight elementary school teachers. Semi-structured interviews were conducted for data collection. Content analysis was used to analyze the data. The analysis revealed eight themes which were the reasons for teachers' incompetence in the physical education and play classes, the reasons for their not being able to bring the lessons to a conclusion, the reasons for students' non-participation in the classes, the methods and techniques used in teaching the course and the assessment of student performance, the problems experienced during the classes, the factors that ensure the efficient flow of the classes, the attitudes of school administrators, colleagues and parents towards the course, and teachers' contribution to students during classes. The findings showed that the participating teachers considered self-efficacy to be low in terms of content knowledge, knowledge of games, and physical fitness.

Keywords: Elementary school teacher, physical education and play course, self-efficacy

Atıf/Cite as: Çivil-Kara, R., vd. (2022). Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun dersi öz-yeterlikleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 745-766. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2022...-929261>

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/aibuefd>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2015 – Bolu

* Bu çalışma V. Uluslararası Egzersiz ve Spor Psikolojisi Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Sorumlu Yazar: Dr. Öğr. Üyesi Vildan Akbulut, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, vildan.akbulut@ebyu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6049-9489>

² Öğretmen Rukiye Çivril-Kara, Milli Eğitim Müdürlüğü, rukiyecivril@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3572-1444>

³ Prof. Dr. Erman Öncü, Trabzon Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, eoncu@trabzon.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7932-5558>

⁴ Dr. Öğr. Üyesi Fatih Koca, Trabzon Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, fkoca@trabzon.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3754-7283>

1. GİRİŞ

İnsanlar fiziksel, mental ve ruhsal olarak sağlıklı ve mutlu olmak amacındadırlar ve bu amacın gerçekleştirilmesinde en etkili yollardan biri de beden eğitimi, spor ve fiziksel aktivitedir (Abakay vd., 2015; Alıncak, 2016). İlköğretim çağındaki çocukların sağlıklı bir birey olarak yetişmeleri ve oyun oynama ihtiyaçlarını karşılamaları açısından beden eğitimi ve oyun faaliyetlerine katılmaları gerektiği yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur (Janssen & Leblanc, 2010; MEB, 2012). Oyun ve fiziki etkinlikler özellikle yetişmekte olan bireylerin fiziksel, ruhsal, duygusal ve sosyal gelişimlerinin sağlanması amacıyla planlı bir biçimde yürütülen eğitim faaliyetlerinden birisidir. Eğitsel oyunlar bazı motor özellikleri ve oyunun doğasında var olan psikolojik ve sosyal davranışları geliştirmektedir (Ayan vd., 2015). Ülkemizde ilkököl düzeyinde oyun ve fiziki etkinlikler dersi 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmuştur. “Bu ders aracılığıyla çocukların yaşamları boyunca kullanacakları temel hareketler, aktif ve sağlıklı yaşam becerileri, kavramları ve stratejileriyle birlikte bunlarla ilgili yaşam becerilerini geliştirerek bir sonraki eğitim düzeyine hazırlanmaları amaçlanmıştır” (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2012, s. 5).

Ülkemiz eğitim sisteminin amaçları doğrultusunda öğretim programlarında yer alan kazanımlara ulaşılmasında asli görevin öğretmene düştüğü söylenebilir. Öyle ki ilköğretim kademesinde beden eğitimi ve oyun dersini yürütme görevi birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de tamamen sınıf öğretmenlerine bırakılmıştır (Arslan & Altay, 2009). Bu açıdan bakıldığında da sınıf öğretmenleri, öğrencileri beden eğitimi dersi ve oyun ile tanıştıran ilk öğretmenlerdir (Alemdağ vd., 2014). Eğitim sisteminin temelinde öğretmen vardır. O yeteneğini, bilgisini, donanımını ve eldeki imkânları kullanarak görevini yerine getirme çabasıdadır (Saydam, 2003). Bu nedenle öğretmenin bilgi, beceri, donanım ve tutumları öğretimde önemli olduğundan etkili bir oyun ve fiziki etkinlikler dersi için yetkin bir öğretmene ihtiyaç duyulacağı söylenebilir (Çivril-Kara vd., 2017). Öğretmenlerin, eğitim aracılığıyla beklenen sonuçları ortaya çıkararak öğretim çıktıklarına ulaşmak için kendilerinde var olan yeterliklerine dair değerlendirmelerine “öğretmen öz-yeterlik algısı” denir (Tschannen-Moran vd., 1998). Başka bir deyişle öğretmen öz-yeterlik algısı, öğretmenlerin öğretimle ilgili kendi yeterliklerine ve bunların öğrencilerde istenen özellikleri edindirmedeki gücüne dair değerlendirmeleridir.

Bandura'ya göre öz-yeterlik algısı, bireylerin davranışlarını ve davranış farklılıklarını karakterize eden önemli faktörlerden birisidir (Bandura, 1986). Bireylerin becerilerine dair inançları, davranışlarının yanında düşünmeye ilişkin zihinsel süreçlerini ve dürtülerini etkilemektedir (Bandura, 1997). Yapılan araştırmalarda bireylerin yeterli olduklarına inandıkları şeyleri yapmaya yöneldikleri, yetersiz olduklarına inandıkları şeyleri yapmaktan kaçındıkları ve bekledikleri sonuca ulaşamayacaklarına inandıkları süre zarfında eyleme geçmeye isteksiz oldukları saptanmıştır. Ayrıca, olumlu yeterlik algısına sahip kişilerin eylemde bulunurken istekli oldukları, zorluklara karşı koydukları ve bu zorluklar karşısında yılmadıkları; güçlük içeren işlerden kaçmayıp bu işleri kendilerini geliştirmelerine olanak tanıyacak fırsatlar olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir (Bandura, 1997; Pajares, 2002; Pajares ve Schunk, 2001). Bir başka deyişle, öz-yeterlik inancı arttıkça kişinin gayreti, zorluklar karşısında yılmadan istikrarlı oluşu da artmaktadır. Öte yandan, öz-yeterlik inancı düşük olan kişilerin zor buldukları işleri yapmak istemedikleri ve bu zorluklar karşısında geri adım atarak başarısızlık gösterdikleri gözlenmiştir (Pajares, 2002; Tschannen-Moran & Hoy, 2001). Özetle, kişilerin davranışlarının temelinde yapmakta yeterli olduklarını düşündükleri işlerden ziyade kendi kapasiteleri hakkındaki inançları vardır. Bu durum, bazen kişilerin gerçek kapasiteleriyle davranışları arasındaki farkların veya aynı becerilere sahip kişilerin davranışlarındaki farklılıkların izahına katkıda bulunur. Kişide bir becerinin var olması ile kişinin o beceriyi değişik koşullar altında ve farklı durumlarda etkin bir şekilde ortaya koyması arasında önemli bir fark vardır. Bu nedenle Bandura (1986), eşit düzeyde yeteneğe sahip olan kişilerin davranışlarının veya bir kişinin benzer durumlarda dahi ortaya koyduğu davranışlarının farklılaşabileceğini ifade eder. Öz-yeterlik üzerinde pek çok faktör etkili olurken kişide öz-yeterlik algısının gelişimi çocukluk çağına dayanır ve Bandura öz-yeterlik algısının kaynağının daha çok başarı ve başarısızlık tecrübeleri ile ilgili olduğunu ifade eder.

Araştırmalara göre, kişilerin başarı gösterdikleri tecrübeleri öz-yeterlik algısını geliştirip güçlendirirken başarısız oldukları tecrübeleri öz-yeterlik algısını olumsuz etkileyerek zayıflatmaktadır (Bandura, 1986). Bandura'nın (1986, 1995) çalışmalarında kişisel deneyimler, dolaylı deneyimler, toplumsal onay, bireyin fizyolojik ve duygusal durumu olmak üzere dört etmenin öz-yeterlik algısı üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir.

Bandura'nın ve Rotter'ın kuramlarını temel alan çalışmalar, öğretmen yeterliği kavramının ana hatlarının belirlenmesinde büyük katkı sağlamışlardır. Rotter'ın kuramının temelini oluşturan kavram "Denetim odağı", Bandura'nın kuramının temelini oluşturan kavram ise "öz-yeterlik"dir. Öğretmen öz-yeterliği, denetim odağı yönünden öğretmenlerin kontrolleri altında olan faktörlerin öğrencilerin başarılarında dışsal faktörlere göre daha çok etkili olacağı yönündeki inançlarıdır (Tschannen-Moran vd., 1998). Bandura'ya göre ise kişinin davranışları ve bir işi başarmak için göstereceği gayret üzerinde çok etkisi bulunan sonuç beklentisini, denetim odağından ziyade öz-yeterlik algısı ortaya çıkarmaktadır (Bandura, 1997). Gibson ve Dembo (1984) ile Tschannen-Moran vd. (1998) Rotter'ın ve Bandura'nın öğretmen yeterliğine yönelik birbirinden farklı olan bakış açılarını uyumlu şekilde bütünleştirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmalarında öğretmen yeterliğini, bireysel öğretim yeterliği ve genel öğretim yeterliği olmak üzere iki farklı boyut olarak belirlemişlerdir (Woolfolk-Hoy & Spero, 2005). Öğretmenlerin, öğrencilerin başarılarını arttırma ve öğrencilerin davranışlarını kontrol etme noktasında kendilerinin yeterliklerine yönelik inançları bireysel öğretim yeterliği; okulda verilen eğitimin öğrenci başarısında dışsal faktörlere nazaran daha büyük bir etkiye sahip olduğuna yönelik inançları da genel öğretim yeterliğidir (Soodak & Podell, 1996). Bireysel öğretim yeterliği, öğretmenlerin kendilerinde var olan becerilerine ilişkin değerlendirmelerinden oluşmaktadır. Buna karşın genel öğretim yeterliğini oluşturan şey ise okulun, öğretmenlerin ve eğitim sisteminin tümünün özünün, öneminin, niteliğinin ve niceliğinin saptanmasıdır (Anderson vd., 1988; Ross, 1994; Tschannen-Moran & Woolfolk-Hoy, 2001). Öğretmen öz-yeterlik inancı çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Öğretmenin bilgisi, sınıf mevcudu, okul müdürünün tutumu, öğretmenin sosyo-ekonomik durumu ve statüsü, ders materyalleri, ders kaynakları, toplumun ve diğer öğretmenlerin desteği ve onayı gibi faktörler öğretmenlerin öz-yeterlik inançları üzerinde önemli etkilere sahip olan faktörlerdir (Tschannen-Moran & Woolfolk-Hoy, 2002).

Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun dersine dair tutumlarının olumsuz olduğu ve olumsuz tutumlarının nedenleri üzerine yürütülmüş olan bazı çalışmalarda ortaya konmuştur. Newton ve Newton'a (2005) göre sınıf öğretmenlerinde beden eğitimi dersine ilişkin güven eksikliği vardır ve bu eksiklik dersin daha çok motor becerilere dayalı olmasından kaynaklanmaktadır. Alemdağ vd. (2014) araştırmalarında ise düzenli olarak spor yapan öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarının daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra aynı çalışmada beden eğitimi dersine yönelik tutumun, beden eğitimi dersine yönelik öz-yeterlik algısını yordayan faktörlerden biri olduğu tespit edilmiştir. Thompson (1996), beden eğitimi dersi için sınıf öğretmenlerinin yeterli olmadığını, bu ders için gereken niteliklerin pek çoğunun sınıf öğretmenlerinde bulunmadığını ve bu durumun ortaya çıkmasının temelinde üniversitelerdeki öğretmen yetiştirme programlarının yetersizliğinin olduğunu ifade etmiştir. DeCorby vd. (2005), sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersini yürütme noktasında bu dersle alakalı bilgilerinin özellikle de spora dair bilgilerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Doğan (2000) çalışmasında sınıf öğretmenlerinin yetişim seviyelerini yani beden eğitimi dersine ilişkin aldıkları eğitim düzeylerini bu dersi yürütmekte en önemli sorun olarak algıladıklarını belirlemiştir. Xiang vd. (2002) ile Portman (1996) ise beden eğitimi dersine ilişkin yeterli düzeyde eğitimi olmayan pek çok öğretmen tarafından bu derse ilişkin olumsuz tutumlar geliştirildiğini saptamışlardır. Özetle beden eğitimi ve oyun dersinde yeterli olmamalarından dolayı sınıf öğretmenleri bu dersten kaçınmakta ve derse ilişkin olumsuz tutum beslemektedirler (Çivril-Kara vd., 2017). Buradan hareketle bir kişinin kendine olan öz-yeterliğinin onun bir işi yerine getirebilmesinde etkili olduğu söylenebilir. Nitekim kişi başaramayacağını düşündüğü işi yapmaktan kaçınmak isteyecek ve bu doğrultuda davranışlar sergileyecektir. Diğer yandan öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetleri içerisinde fiziksel aktiviteye yönelik olarak karşılaştıkları ilk dersin beden

eğitimi ve oyun dersi olması ve bedensel gelişim ile birlikte fiziksel olarak aktif bir yaşam tarzının benimsenmesinin temellerinin bu ders içerisinde atılmasının öğrencilerin beden eğitimi ve spora bakış açılarını da etkileyeceği düşünülmektedir. Bu nedenle de sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun dersini tam anlamıyla yapamamalarında öz-yeterliklerinin önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Öte yandan sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun dersi öz-yeterliklerine ilişkin görüşlerinin ne olduğunun derinlemesine bir bakış açısıyla ele alınmasının ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu hedef doğrultusunda bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin, beden eğitimi ve oyun dersi öz-yeterliklerine ilişkin görüşlerinin neler olduğunu ortaya koymak amaçlanmış olup beden eğitimi ve oyun dersinde sınıf öğretmenlerine kendilerinin yeterli/yetersiz olduklarını düşündüren etmenlerin neler olduğu, öğretmenlerin derste karşılaştıkları güçlüklerin neler olduğu ve bunların kendilerini ve dersi nasıl etkilediği, okul paydaşlarının derse olan yaklaşımlarının sınıf öğretmenlerini nasıl etkilediğine ilişkin sorulara cevap aranmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma deseni

Sınıf öğretmenlerinin, beden eğitimi ve oyun dersi öz-yeterliklerine ilişkin görüşlerinin incelendiği çalışmada, insanları günlük yaşantılarında ve geniş bir zaman diliminde doğrudan gözleme, bireylerin duruma yüklemiş olduğu anlam ile olguyu kavrama amacı taşıyan nitel araştırma yöntemlerinden (Denzin & Lincoln 2005; Newman, 2014) özel durum çalışması kullanılmıştır. Bu yöntemde amaç, ilgi duyulan her bir durum hakkında kapsamlı olarak sistematik ve derinlemesine bilgi toplamaktır (Patton, 2014). Özel durum çalışmaları tek bir durumun derinlemesine araştırılması şeklinde tasarlanabileceği gibi birden fazla durumun incelenmesi şeklinde çoklu özel durum çalışmaları olarak da tasarlanabilmektedir (Baş & Akturan, 2013). Bu çalışma kapsamında birden fazla durum üzerinde araştırma yapılmış ve her bir katılımcı özel birer durum olarak değerlendirilmiştir.

2.2. Araştırmanın çalışma grubu

Bu çalışmaya, 2019-2020 eğitim-öğretim yılının güz döneminde Trabzon ilinde ilkokulda görev yapmakta olan 5'i kadın, 3'ü erkek toplam 8 sınıf öğretmeni katılmıştır. Çalışma grubu seçiminde araştırmanın amacına hizmet edecek ve araştırma konusu ile ilgili detaylı bilgi toplanmasını sağlayacak olan amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Baş & Akturan, 2013; Creswell, 2013). Bu yöntemin, araştırmacının yakın ve ulaşılması kolay olan bir durumu seçmesinden dolayı araştırmaya hız ve pratiklik kazandırdığı ifade edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Araştırma grubunda yer alan sınıf öğretmenlerine ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.

Sınıf Öğretmenlerine Ait Demografik Bilgiler

	Katılımcılar	
Cinsiyet	Kadın	SÖ1, SÖ2, SÖ3, SÖ4, SÖ6
	Erkek	SÖ5, SÖ7, SÖ8
Mezun Olunan Fakülte	Eğitim Fakültesi	SÖ1, SÖ2, SÖ4, SÖ5, SÖ7, SÖ8
	Edebiyat Fakültesi	SÖ3
	Orman Fakültesi	SÖ6
Mesleki Kıdem Yılı	0-10 yıl	SÖ5, SÖ8
	11-20 yıl	SÖ1, SÖ2, SÖ3, SÖ4, SÖ7
	21 yıl ve üzeri	SÖ6
Eğitim Verilen Sınıf Seviyesi	1. sınıf	SÖ2, SÖ3, SÖ7
	2. sınıf	SÖ4, SÖ5
	3. sınıf	SÖ8
	4. sınıf	SÖ6, SÖ1

2.3. Veri toplama tekniği

Bu çalışmada araştırma konusuna yönelik veri toplamak amacıyla mülakat tekniği kullanılmıştır. Yaygın bir veri toplama yöntemi olan mülakat tekniği kişilerin deneyim, fikir, tutum, şikâyet, duygu ve inançlarına ilişkin doğrudan bilgi sahibi olmaya olanak sağlamaktadır (Patton, 2014). Çalışmada veri toplama aracı olarak ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin, beden eğitimi ve oyun dersi öz-yeterliklerine ilişkin görüşlerini belirlemek için literatür taraması yapılarak açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken iki uzmandan görüş alınmış olup iki öğretmen ile yapılan pilot uygulama sonrasında görüşme formuna son şekli verilmiştir. Formun ilk bölümünde kişilerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer alırken ikinci bölümünde sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun dersindeki öz-yeterliklerine ilişkin görüş bildirdikleri sorular yer almaktadır. Görüşme formunda yer alan sorular aşağıda yer almaktadır:

1. Beden eğitimi ve oyun dersinde kendinizin yeterli/yetersiz olduğunuzu düşündüren etmenler nelerdir?
2. Beden eğitimi ve oyun dersinde karşılaştığınız güçlükler nelerdir? Bunlar sizi ve dersi nasıl etkiliyor?
3. Beden eğitimi ve oyun dersinde öğrenci katılımını sağlayabildiğinizi düşünüyor musunuz, nedenleriyle açıklayabilir misiniz?
4. Dersin öğretimi sırasında hangi öğretim tekniklerinden faydalanıyorsunuz? Açıklayabilir misiniz?
5. Beden eğitimi ve oyun dersinde öğrencileri nasıl değerlendiriyorsunuz?
6. Beden eğitimi dersinin verimli geçmesini sağlayan durumlar nelerdir?
7. Okul idaresinin, meslektaşlarınızın ve velilerin beden eğitimi ve oyun dersine ilişkin yaklaşımları sizi nasıl etkiliyor?
8. Beden eğitimi ve oyun dersinde öğrencilere katkıda bulunabildiğinize inanıyor musunuz? Nedenlerini açıklar mısınız?

2.4. Verilerin toplanması

Çalışmada pilot uygulama gerçekleştirildikten sonra asıl görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde katılımcıların gönüllülüğü esas alınmış olup katılımcıların bilgilerinin gizli tutulacağı belirtilmiştir. Veri kaybının en aza indirilmesi amacıyla görüşme öncesinde katılımcılardan ses kaydı için izin alınmış ve verilerin toplanmasında ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Yapılan görüşmelerde en kısa görüşme 13 dk. 11 sn., en uzun görüşme ise 25 dk. 23 sn. sürmüştür.

2.5. Verilerin analizi, geçerlik ve güvenilirlik uygulamaları

Çalışmanın verileri içerik analizi metodu kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde söylenenlerin görünen, kolay bir şekilde anlaşılabilir, sergilenmiş ve ilk bakışta algılanan içeriğinden ziyade, gizli, üstü örtülü içeriğini ortaya çıkarmak esastır. Bu nedenle içerik analizi, verilen mesajda kişiyi görünmeden etkileyen durumların anlaşılmasına yönelik "ikinci bir okuma" olarak tanımlanmaktadır (Bilgin, 2006). Bu bağlamda araştırmacılar tarafından el analizi ile gerçekleştirilen süreçte görüşme formundan elde edilen veriler öncelikle yazıya aktarılmış, ardından okunarak detaylı bir şekilde kodlamalar yapılmış ve kodların hangi sıklıkta tekrar edildiğine bakılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular, öğretmenlerin sorulara dair verdiği cevaplardan birebir alıntılar yapılarak desteklenmiştir ve analiz sonuçları tablolar yardımıyla sunulmuştur.

Araştırmada geçerlik ve güvenilirliğin sağlanabilmesi amacıyla birtakım uygulamalar yapılmıştır. Yapılan analizlerin doğruluğunu ve geçerliğini sağlamak amacıyla analizci üçgenlemesi ve kodlayıcılar arası tutarlık hesaplaması yapılmış ve bu doğrultuda veriler iki ayrı alan uzmanı tarafından içerik analizine tabi tutulmuştur (Miles & Huberman, 1994; Patton, 2014). Kodlayıcılar arası tutarlığın hesaplanmasında "Kodlayıcılar Arası Tutarlık= Ortak Kod Sayısı/Ortak Kod+Ortak Olmayan Kod Sayısı" formülünden

yararlanılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Gerçekleştirilen bu hesaplama sonucunda kodlayıcılar arası tutarlık 0.85 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca araştırmanın inanırılığının sağlanabilmesi için verilerin toplanma aşamasına geçmeden önce hazırlanan soru havuzu ile ilgili iki uzmandan görüş alınmış ve veriler toplandıktan sonra katılımcı teyidi yapılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu doğrultuda transkript hâline getirilen veriler katılımcı grubu oluşturan sınıf öğretmenlerine verilerek eklemek veya çıkarmak istedikleri bölüm olup olmadığı ve ayrıca düşüncelerini tam olarak yansıtmayı yansıtamadıklarına ilişkin sorular sorularak ilgili dönütlere göre düzenlemeler yapılmıştır. Öte yandan katılımcıların kimliklerinin gizli tutulması amacıyla görüşme yapılan her bir sınıf öğretmenine numara verilerek “SÖ, numara” şeklinde adlandırmalar yapılmıştır.

2.6. Araştırmanın etik izni

Gerçekleştirilen bu araştırmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırmanın verileri 2019 yılında toplandığı için etik kurul izni alınmamıştır. Çalışmada gönüllü katılım ilkesi esas alınmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler yalnızca bilimsel amaçla bu çalışma kapsamında kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Çalışmada araştırma sorularına dayalı olarak öncelikle katılımcılara “Beden eğitimi ve oyun dersinde kendinizin yeterli/yetersiz olduğunuzu düşündüren etmenler nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlardan elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2.

Beden Eğitimi ve Oyun Dersinde Yeterli/Yetersiz Olma Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	Toplam
Yeterlilik nedenleri	Sınıf yönetimi	SÖ1, SÖ2, SÖ6, SÖ8	4
	Derse katılımı sağlama	SÖ1, SÖ2, SÖ4, SÖ6, SÖ8	5
	Bilgi eksikliği	SÖ1, SÖ5, SÖ6	3
	Oyun bilmeme	SÖ2, SÖ7, SÖ8	3
	Mezun olunan fakülte	SÖ3, SÖ6	2
Yetersizlik nedenleri	Kendini geliştirmede eksiklik	SÖ1, SÖ3	2
	Fiziksel uygunluk	SÖ4, SÖ6, SÖ7	3
	İleri yaş faktörü	SÖ6	1
	Lisans eğitiminin yetersizliği	SÖ1	1
	Hizmet içi eğitimlerin olmaması	SÖ1	1

Sınıf öğretmenlerinin çoğu kendilerini bu derste bilgi eksikliği, oyun bilmeme, mezun olunan fakülte, kendini geliştirmede eksiklik, fiziksel uygunluk, ileri yaş, lisans eğitiminin yetersizliği ve hizmet içi eğitimlerin olmaması gibi etmenlerden dolayı çoğunlukla yetersiz gördüklerini belirtmişlerdir. Bunun yanında sınıf yönetimi ve öğrencilerin derse katılımlarını sağlamada kendilerini yeterli gördüklerini belirtmişlerdir (Tablo 2).

Katılımcılardan SÖ1 konu ile ilgili bilgiye sahip olmadığından dolayı kendini yetersiz olarak gördüğünü belirterek görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

SÖ1: “Yetersiz olduğumu düşündüren şeyler bilgi eksikliğim, kendimi beden eğitimi dersinde geliştirme çabamın olmaması. Yeterli olduğum şeyler ise sınıf yönetimi, dikkat çekme, derse katılımı sağlayabilmem.”

Sınıf öğretmeni olmasından dolayı kendini ders için yeterli görmediğini dile getiren SÖ4'ün düşünceleri şöyledir:

“Çok yeterli olduğumu düşünmüyorum. Biz sınıf öğretmeniyiz tabi zaman geçtikçe vücudumuz hantallaşıyor, hareketlerimiz ağırlaşıyor. Bu konunun uzmanı olan bir kişiye göre bir beden eğitimi öğretmenine göre daha yetersiz görüyorum kendimi.”

SÖ6 ve SÖ8 ise dersin içeriğine ve oyun bilgisine hâkim olmadıklarından dolayı kendilerini yetersiz olarak gördüklerini ifade ederek konu ile ilgili düşüncelerini sırasıyla şu şekilde belirtmişlerdir:

“Beden eğitiminin içeriğine pek hâkim değilim dolayısıyla derste çok yeterli değilim. Okuyup araştırıp çocuklara yansıtmaya gayret ediyorum. Yetersizliğim şu anlamda ders içeriğine hâkimiyet, fiziksel şartlar gibi. Yaş ilerledikçe ilk atandığımdaki halime göre beden eğitimi katılımım daha az oluyor...”

“Çok fazla oyun bilgisine sahip değilim. Bu dersle ilgili çok donanımlı olduğumu düşünmüyorum. Oyunları oynatırken çocuklara kurallara uymayı, dikkat edilecekleri noktaları gösteririm. Derste sınıf yönetimi noktasında kendimi yeterli görüyorum...”

Katılımcıların kendilerine yöneltilen “Beden eğitimi ve oyun dersini tam olarak yapamama nedenleriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3.

Beden Eğitimi ve Oyun Dersini Yapamamaya İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	Toplam
Öğretmenlerin dersi tam olarak yapamama nedenleri	Dersin önemini kavrayamama	SÖ7	1
	Dersin sınavlarda yer almaması	SÖ4, SÖ6	2
	Bilgi eksikliği	SÖ1, SÖ2	2
	Kendini geliştirmede eksiklik	SÖ1, SÖ8	2
	Okulun fiziki donanım yetersizliği	SÖ1, SÖ4, SÖ7, SÖ8	4
	Materyal eksikliği	SÖ1, SÖ4, SÖ7, SÖ8	4
	Dersi diğer dersler için kullanma	SÖ3, SÖ5, SÖ6	3

Katılımcıların tamamı beden eğitimi ve oyun dersini tam olarak yapamadıklarını; dersi yapamamalarının nedenlerini de okulun fiziki donanım yetersizliği, materyal eksikliği, dersi diğer dersler için kullanma, öğretmenlerin kendilerini geliştirme eksikliği, bilgi eksikliği, dersin sınavlarda yer almaması ve dersin önemini kavrayamama olarak ifade etmişlerdir (Tablo 3).

Katılımcılardan SÖ3 kendinden kaynaklı olarak daha çok dersleri yerine getiremediğini ifade ederken, SÖ6 dersin sınavlarda sorulan sorular içerisinde yer almamasının dersi gerçekleştirilememesinde etkili olduğunu vurgulamıştır. Diğer yandan SÖ7 ise okulun mevcut imkânlarının yeterli olmamasından dolayı dersleri gerçekleştirmediğini belirtmiştir. Bu konu hakkındaki öğretmen görüşleri aşağıda yer almaktadır:

SÖ3: “Tam anlamıyla yapamıyoruz. Öncesinde hazırlık süreci yapamıyorum ya da yapmıyorum. Basit etkinlikler yapıyoruz ama sportif becerileri geliştirmeye yönelik etkinlikleri tam anlamıyla yapamıyoruz.”

SÖ6: “Tam anlamıyla yaptığımı düşünmüyorum. Her kazanımı vermiyorum derste. Beden eğitimi ve oyun dersinin ileride sınavlarda çıkmaması da dersi tam yapmamızda ve dersten çalmamızda etkili diye düşünüyorum.”

SÖ7: “Tam anlamıyla gerçekleştirdiğim söylenemez. Okul bahçemiz çok uygun değil. Spor salonumuz da yok. Spor için uygun materyallerimiz, malzemelerimiz yok...”

Katılımcılara “Beden eğitimi ve oyun dersinde öğrenci katılımını sağlayabiliyor musunuz? Nedenleriyle açıklayabilir misiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlardan elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmaktadır.

Tablo 4.

Beden Eğitimi ve Oyun Dersinde Öğrenci Katılımını Sağlamaya İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	Toplam
Öğrencilerin derse katılım sağlama nedenleri	Çocukların istekli oluşu	SÖ1, SÖ2, SÖ3, SÖ8	4
	Oyunu sevmek	SÖ1, SÖ2, SÖ3, SÖ4, SÖ8	5
	İlgi çekici etkinlikler	SÖ1, SÖ4, SÖ6, SÖ7	4
Öğrenci katılımının sağlanamamasının nedenleri	Öğrencilerin gelişimsel farklılıkları	SÖ1, SÖ3, SÖ6	3
	Bilgisayar, tablet ve internet kullanımı	SÖ5	1
	Davranış problemleri	SÖ7	1

Öğretmenlerin çoğu öğrencilerin derse katılım sağlamasında bir sorun yaşamadıklarını; çocukların istekli olmasının, oyunu sevmelerinin ve ilgi çekici etkinliklerin derse katılım sağlamada etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ancak öğretmenler bazı öğrencilerin gelişimsel farklılıklarından, davranış problemleri olmasından ve bilgisayar, tablet ve internet kullanımından dolayı derse katılmaya isteksiz olduklarını ifade etmişlerdir (Tablo 4).

Genel olarak sınıf öğretmenleri öğrencilerin oyun çağında olan çocuklar olması nedeniyle istekli olduklarını vurgulamışlardır. Katılımcıların beden eğitimi ve oyun dersine öğrenci katılımının sağlanabilmesi ve sağlanamamasının nedenlerini açıkladıkları görüşleri aşağıda yer almaktadır:

SÖ3: “Öğrenci katılımını sağlayabiliyorum. Oyun çocuğu bunlar istekliler çok. Çok nadir de olsa oluyor oynamak istemeyen, yavaş hareket eden, gelişim olarak daha geri olan çocuklar.”

SÖ5: “Öğrenci profili önemli bunda. Öğrenciler artık tabletle oynayan, internetle uğraşan çocuklar olunca katılımın düştüğünü görüyorum...”

SÖ8: “Öğrenciler gösterilen bir hareketi yapmaya, oynamaya çok istekliler. Bütün öğrencilerin katılımını sağlıyorum. Çocukların bu aşırı isteği bu dersi yapabileceğime olan inancımı da olumlu etkiliyor...”

Katılımcıların kendilerine yöneltilen “Dersin öğretimi sırasında hangi öğretim tekniklerinden faydalaniyorsunuz? Beden eğitimi ve oyun dersinde öğrencileri nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorularına ilişkin görüşleri Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5.

Dersin Öğretimi Sırasında Kullanılan Öğretim Teknikleri ve Derste Öğrencilerin Nasıl Değerlendirildiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	Toplam
Kullanılan yöntem ve teknikler	Anlatım	SÖ1, SÖ2, SÖ5, SÖ6, SÖ8	5
	Gösterip yaptırma	SÖ1, SÖ2, SÖ3, SÖ4, SÖ5, SÖ7, SÖ8	7
	Eşli çalışma	SÖ1, SÖ3	2
	Komut	SÖ1	1
	Bilgisayar destekli öğretim	SÖ3	1
	Drama	SÖ4	1
	Gözlem	SÖ1, SÖ2, SÖ3, SÖ4, SÖ5, SÖ6, SÖ7, SÖ8	8

Derste öğrencilerin değerlendirilmesi	Ölçek	SÖ2, SÖ5, SÖ7, SÖ8	4
--	-------	--------------------	---

Öğretmenlerin çoğunluğu beden eğitimi ve sporda kullanılan teknikleri bilmediklerini, sınırlı sayıda teknik bildiklerini ve bu anlamda kendilerini yeterli görmediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler en çok gösterip yaptırma tekniğini kullandıklarını ve sonrasında ise sırasıyla anlatım, eşli çalışma, komut, bilgisayar destekli öğretim ve drama tekniklerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir (Tablo 5).

Sınıf öğretmenlerinden SÖ1 öğrenciye verilmek istenen kazanıma bağlı olarak kullanacağı tekniği belirlediğini ifade ederken, SÖ2 çok az teknik bildiğini ve bu nedenle de tekniklerden sadece birkaçını kullandığını ifade etmiştir. Katılımcıların konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

SÖ1: “Kazanıma göre değişiyor aslında. Mesela oyun kurallarını anlatım yoluyla. Ardından bazen gösterip yaptırma bazen de eşli çalışmayı kullanıyorum. Cumhuriyet Bayramı, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı gibi kutlama haftalarında bunlarla ilgili kazanımlar oluyor gösteri ve dans hazırlamaya yönelik ya da halk danslarıyla ilgili kazanımlarda daha çok komut yöntemini kullanarak koreografiler hazırlıyoruz öğrencilerle...”

SÖ2: “Anlatım ve gösterip yaptırma gibi sınırlı sayıda yöntem kullanıyorum. Bu da dersteki bilgi eksikliğimden kaynaklanıyor.”

Katılımcılar, beden eğitimi ve oyun dersinde değerlendirmeye gereken önemi vermediklerini, daha çok gözleme dayalı bir değerlendirme yaptıklarını, ölçek kullananlar da kapsamlı bir ölçek kullanmadıklarını ve değerlendirmede kendilerini yetersiz gördüklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılardan SÖ5 ve SÖ7'nin görüşleri şu şekildedir:

SÖ5: “Oynanan oyunu anlamış mı ona bakıyorum daha çok gözlem yöntemiyle. Oyunun kuralına uyuyor mu? Ahlaki değerlere uyuyor mu?”

SÖ7: “Değerlendirme ölçeği kullanıyorum ama ayrıntılı değil daha çok tutum ölçeği gibi. Gözleme dayalı değerlendirmeler yapıyorum.”

Katılımcılara “Beden eğitimi ve oyun dersinde karşılaştığınız güçlükler nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlardan elde edilen bulgular Tablo 6’da özetlenmiştir.

Tablo 6.

Beden Eğitimi ve Oyun Dersinde Karşılaşılan Güçlüklerle İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	Toplam
	Kılık kıyafet yönetmeliği	SÖ4	1
	Öğretmenin bilgi eksikliği	SÖ1	1
	Davranış problemi olan öğrenciler	SÖ1	1
	Öğrencinin uygun kıyafet giymemesi	SÖ2, SÖ3, SÖ7, SÖ8	4
	Velilerin derse müdahalesi	SÖ2, SÖ4, SÖ6, SÖ7	4
Karşılaşılan güçlükler	Materyal yetersizliği	SÖ2, SÖ5, SÖ8	3
	Soyunma odası olmaması	SÖ3	1
	İleri yaş	SÖ3, SÖ4, SÖ6	3
	Oyun alanı/spor salonu olmaması	SÖ3, SÖ4, SÖ5	3
	Fiziksel donanımdaki eksiklikler	SÖ4, SÖ6, SÖ7	3
	Sınav kaygısı	SÖ4, SÖ6	2

Katılımcılar, beden eğitimi ve oyun dersinde karşılaştıkları güçlükleri kılık kıyafet yönetmeliği, bilgi eksikliği, davranış problemi olan öğrenciler, öğrencinin uygun kıyafet giymemesi, velilerin derse müdahale etmesi, materyal yetersizliği, soyunma odası olmaması, ileri yaş, oyun alanı/spor salonu olmaması, fiziksel donanımdaki eksiklikler, sınav kaygısı ve okul idaresinin materyal sağlamadaki yetersizliği olarak sıralamışlardır (Tablo 6).

Oyun alanı, spor salonu ve yaşla birlikte enerji düşüklüğü yaşayan SÖ3, materyallerin yetersiz olmasından dolayı bazen dersleri bile gerçekleştiremediğini ifade eden SÖ5 ve öğrencilerden, kendinden ve okuldan kaynaklı olarak sorunların olduğunu dile getiren SÖ8'in beden eğitimi ve oyun dersinde karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır:

SÖ3: "Oyun alanı bulmakta sıkıntı yaşıyoruz, bahçede yer olmuyor. Öğrencilerin giyinip soyunacağı yerler yok. Yaş ilerledikçe enerji de azalıyor. Yoruyor bu sıkıntılar beni ve bıkkınlık, tükenmişlik hali oluşturuyor bende."

SÖ5: "Materyal yetersizliği dersteki aktiviteleri nasıl yapacağım konusunda kaygı yaratıyor bende. Derste bir materyal kullanmam gerekiyor ama okulda yok o zaman o oyunu oynatmıyorum hatta bazen beden dersine bile çıkarmıyorum çocukları."

SÖ8: "Çocuklar uygun kıyafet giymediklerinde hareketleri kısıtlanıyor. Benden kaynaklı o gün spor ayakkabı giymemişsem sorun oluyor. Okulda uygun materyal olmaması sıkıntı yaratıyor. Şartlar elverdiğince dersi yapmaya çalışıyorum."

Katılımcıların kendilerine yöneltilen "Beden eğitimi ve oyun dersinin verimli geçmesini sağlayan durumlar nelerdir?" sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 7'de sunulmaktadır.

Tablo 7.

Beden Eğitimi Dersinin Verimli Geçmesini Sağlayan Durumlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	Toplam
Dersin verimli geçmesini sağlayan faktörler	Öğrencinin derste istekli olması	SÖ1, SÖ3, SÖ6	3
	Ders materyallerinin varlığı	SÖ1, SÖ4, SÖ7	3
	Uygun kıyafet giymek	SÖ1, SÖ4	2
	Sınıf mevcudu	SÖ1, SÖ2, SÖ3, SÖ4, SÖ5, SÖ7, SÖ8	7
	Sınıftaki kız-erkek dağılımının eşitliği	SÖ1, SÖ4	2
	Öğretmenin fiziksel uygunluğu	SÖ2, SÖ4, SÖ7, SÖ8	4
	Alanında uzman kişilerin derse girmesi	SÖ3, SÖ4	2
	Öğretmenin ders dışında da sportif faaliyete katılması	SÖ4	1

Katılımcılar dersin verimli geçmesinde öğrencinin derste istekli olması, ders materyallerinin varlığı, uygun kıyafet giymek, sınıf mevcudu, sınıftaki kız-erkek dağılımının eşitliği, öğretmenlerin fiziksel uygunluğu, alanında uzman kişilerin derse girmesi ve öğretmenlerin ders dışında da sportif faaliyete katılması gibi durumların etkili olduğunu ifade etmişlerdir (Tablo 7).

Katılımcılardan SÖ4 genel olarak beden eğitimi ve oyun derslerinin tam anlamıyla icra edilebilmesi için gerekli ortamın oluşturulmasına vurgu yaparak, ilkokul çağlarında da dersi yürütmesi gereken kişilerin

beden eğitimi ve spor öğretmenleri olması gerektiğine değinmiş ve bu konu hakkındaki düşüncelerini aşağıdaki gibi dile getirmiştir:

SÖ4: "Beden eğitimi dersinde kullanılacak bir spor salonunun olması dersin verimini arttırır. Okulda soyunma odası olmaması, araç gereç eksikliği ve sınıf öğretmenlerinin spor yapmıyor olması, her gün spor yapan birine göre vücutlarının uygun olmaması dersin verimsiz geçmesine neden oluyor..."

SÖ6 ise beden eğitimi ve oyun derslerinin verimli geçmesinde motivasyon kavramına değinirken, SÖ7 derslerin verimli geçmesinde gerekli olan materyallerin varlığını vurgulamıştır. Katılımcılar düşüncelerini sırasıyla aşağıdaki gibi belirtmişlerdir:

"Çocukların istekli olması, motivasyonlarının yüksek olması bu derste verimli olmayı sağlıyor. Benim motivasyon durumum da etkili ben motive olmuştum ders verimli geçiyor."

"Sınıf mevcudum az olduğu için ders için uygun kalabalık değil. Fiziki donanım ve ders materyali etkili ders veriminde. Ders materyali olarak bir öğrenci grubu, bir öğretmen ve bir bahçeden başka elinizde bir şey yoksa sıkıntı oluyor, hep aynı şeyleri yapmak, benzer oyunlar oynatmak zorunda kalıyoruz."

Katılımcılara "Okul idaresinin, meslektaşlarının ve velilerin beden eğitimi ve oyun dersine ilişkin yaklaşımları sizi nasıl etkiliyor?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlardan elde edilen bulgular Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8.

Okul İdaresinin, Meslektaşların ve Velilerin Beden Eğitimi ve Oyun Dersi Yaklaşımlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	Toplam
Okul idaresinin derse yaklaşımı	Olumsuz	SÖ2	1
	İlgisiz	SÖ1, SÖ3, SÖ4, SÖ5, SÖ6, SÖ8	6
Meslektaşların derse yaklaşımı	Olumlu	SÖ2, SÖ7, SÖ8	3
	Olumsuz	SÖ1, SÖ3, SÖ4, SÖ5, SÖ6	5
Velilerin derse yaklaşımı	Olumlu	SÖ7	1
	Olumsuz	SÖ2, SÖ3, SÖ4, SÖ8	4
	İlgisiz	SÖ1, SÖ3, SÖ5	3

Öğretmenlerin çoğu okul idaresinin beden eğitimi ve oyun dersine karşı ilgisiz olduğunu, bazı meslektaşlarının derse yaklaşımının olumlu bazılarının ise olumsuz olduğunu ve velilerin de bu derse karşı olumsuz bir yaklaşım içerisinde olduklarını veya ilgisiz davrandıklarını ifade etmişlerdir (Tablo 8).

Katılımcılardan SÖ1 okul idaresinin derse ilişkin bir dönüt alma gibi bir çabasının olmadığını, daha çok sınavlarda soru olarak öğrencilerin karşısına çıkan derslerle ilgili bilgi alma çabasında olduklarını dile getirmiştir. SÖ5 de benzer şekilde okul idaresi ve diğer öğretmenlerin derse yönelik gerekli ilgiyi göstermediklerinden yakınmıştır. Katılımcıların okul idaresinin, meslektaşlarının ve velilerin beden eğitimi ve oyun dersine ilişkin yaklaşımları hakkındaki görüşleri aşağıda yer almaktadır:

SÖ1: "Okul idaresinin bir ilgisi yok bu derse karşı. Ders denetimlerinde falan soruyor müdür Türkçe, matematik gibi derslerde ne yaptığımızı ama hiç beden eğitimi ve oyunda ne yaptığımızla ilgilenmiyor, sormuyor... Veliler mihver derslerde ne yaptık ne ettik gayet ilgililer ama hiçbir velim gelip de beden eğitimi ve oyun dersiyile ilgili bir şey sormadı bugüne kadar."

SÖ5: "Arkadaşlar ve okul idaresi beden eğitimine gerekli ilgiyi göstermiyor. Çocukların serbest zamanı gibi görüyorlar bence. Genelde çocuklar kendi kendilerine vakit geçiriyorlar derste..."

Katılımcıların kendilerine yöneltilen “Beden eğitimi ve oyun dersinde öğrencilere katkıda bulunabildiğinize inanıyor musunuz? Ne gibi bir katkıda bulunduğunuzu düşünüyorsunuz?” sorularına ilişkin görüşleri Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9.

Beden Eğitimi ve Oyun Dersinde Öğrencilere Ne Gibi Katkılarda Bulunabildiklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Katılımcılar	Toplam
Öğretmenlerin derste öğrenciye katkıları	Bedensel gelişim	SÖ4, SÖ7	2
	Oyun kültürü oluşturma	SÖ4	1
	Temel hareket becerileri	SÖ1	1
	Sosyalleşme	SÖ1, SÖ8	2
	İletişim becerileri	SÖ1, SÖ8	2
	İş birliği	SÖ1, SÖ4	2
	Yardımlaşma	SÖ1, SÖ4	2
	Kurallara uyma	SÖ2, SÖ4, SÖ5, SÖ8	4
	Kazanma ve kaybetmenin doğallığı	SÖ1, SÖ4	2

Katılımcıların çoğunluğu öğrencilere fazla katkıda bulunamadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler bedensel gelişim sağlamada, oyun kültürü oluşturmada, temel hareket becerileri kazandırmada, sosyalleşmeyi sağlamada, iletişim becerileri kazandırmada, iş birliği, yardımlaşma, kurallara uyma ve kazanma ile kaybetmenin doğal olduğunu kavratmada öğrencilere katkıda bulunabildiklerini ifade etmişlerdir (Tablo 9).

Sınıf öğretmenlerinden SÖ3 kendini yetersiz olarak görmesinden dolayı öğrencilere herhangi bir katkı sağlayamadığını ifade etmiştir. Diğer yandan SÖ4 öğrencilere ders aracılığıyla farklı nitelikteki özellikleri kazandırsa bile dersin kriterlerini tam olarak yerine getiremediğini ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenlerden SÖ8 ise daha çok davranışsal anlamda öğrencilere katkı sağlayabildiğini ifade etmiştir. Katılımcıların beden eğitimi ve oyun dersinde öğrencilere ne gibi katkılarda bulduklarına ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır:

SÖ3: “Yetersiz olduğumu düşünüyorum derste ama bu derste öğrencilere katkıda bulunamıyorum. Doğrusu dersi boşluyorum biraz.”

SÖ4: “Beraber başarabilme, kurallara uyma, yenilgiyi bilme ve yenenleri tebrik edebilme, bedensel gelişimi sağlama, yardımlaşma, dayanışma, oyun kültürü oluşturma gibi katkılar sağladığımı görüyorum ama beden eğitimindeki kriterleri birebir kazandırabildiğimi düşünmüyorum.”

SÖ8: “Katkım daha çok davranış boyutunda diye düşünüyorum. Kurallara uymak, disipline olmayı öğrenmek gibi katkılarda bulunuyorum. Çocuklara bir şey kattığımı görünce çocuklara ve kendime olan inancım artıyor.”

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma sonucunda bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin genel olarak beden eğitimi ve oyun dersinde kendilerini yetersiz gördükleri tespit edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin çoğu kendilerini bu derste bilgi eksikliği, oyun bilmeme, mezun olunan fakülte (Orman Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi), kendini geliştirmede eksiklik, fiziksel uygunluk, ileri yaş, lisans eğitiminin yetersizliği ve hizmet içi eğitimlerin olmaması gibi etmenlerden dolayı yetersiz gördüklerini belirtmişlerdir. Bunun yanında sınıf yönetimi ve

öğrencilerin derse katılımlarını sağlamada kendilerini yeterli gördüklerini ifade etmişlerdir. Araştırma sonucundan farklı olarak bazı çalışmalarda (Benzer, 2011; Doğan, 2013; Eker, 2014; Gençtürk, 2008; Kasap, 2012; Korkut, 2009; Seçer, 2011; Tschannen-Moran & Woolfolk-Hoy, 2002; Toy, 2015; Zararsız, 2012) ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin genel olarak öz-yeterlik inanç düzeyleri bakımından kendilerini oldukça yeterli düzeyde algıladıkları tespit edilmiştir. Diğer yandan çalışmada yer alan öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarını yetersiz olarak algılama nedenlerinden bazılarını oyun bilmemek, bilgi eksikliği ve beden eğitimi ve oyun dersiyile ilgili hizmet içi eğitimlerin olmaması olarak belirttikleri görülmüştür. Bu bağlamda yapılan bazı çalışmalarda sınıf öğretmenlerinin bu derste yeterli bilgiye sahip olmadıkları ortaya konulmuştur. Thompson (1996) da yapmış olduğu araştırmada çalışma bulgularımızı destekleyecek nitelikte sonuçlara ulaşmış ve araştırmasında sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun dersini yürütecek niteliklere sahip olmadığını; bunun en önemli nedeninin öğretmen yetiştirme programındaki eksiklik olduğunu ortaya koymuştur. DeCorby vd. (2005) ise çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin yeterli beden eğitimi dersi bilgisine sahip olmadıklarını ve sportif bilgidен yoksun olduklarını saptamışlardır. Doğan (2000) yaptığı çalışmada, sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi formasyon düzeylerinin yetersizliğini kendileri için en önemli sorun olarak gördüklerini ifade etmiştir. Ancak Say (2005) çalışmasında öğretmenlerin yıllar içinde daha çok hizmet içi eğitim kurslarına katılmış olmaları durumunun yeterli inançlarını olumlu yönde etkileyebileceğini belirtmiştir. Buradan hareketle öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri ve deneyimlere ilişkin konularda sahip oldukları öz-yeterlik inançlarının, onların öğretmenlik mesleğini daha nitelikli ve yüksek motivasyonla devam ettirmelerinde önemli bir etken olduğu ve öz-yeterlik inançlarının artırılmasının bilgi, beceri ve deneyimleri ile paralellik gösterdiği; hizmet içi eğitimler ve katılacakları kurslarla beden eğitimi ve oyun dersine dair bilgi, beceri ve deneyimlerini geliştirmelerinin öz-yeterlik inançları üzerinde olumlu bir etkisinin olacağı söylenebilir. Çalışmaya katılan sınıf öğretmenleri yaşlarının ilerlemesinden ve fiziksel uygunluklarından dolayı da kendilerini bu derste yetersiz gördüklerini belirtmişlerdir. Çalışmanın bu bulgusuna paralel olarak bazı çalışmalarda (Altunbaş, 2011; Kasap, 2012; Zararsız, 2012) sınıf öğretmenlerinin deneyim süresi arttıkça, öz-yeterliklerinin düştüğü ortaya konulmuştur. Bu sonuçtan farklı olarak bazı çalışmalarda da (Gençtürk, 2008; Say, 2005; Toy, 2015; Turcan, 2011) öğretmenlikte mesleki kıdemın artmasının öz-yeterlik inançlarını da artırdığı belirtilmiştir. Bu bağlamda beden eğitimi ve oyun dersinde sınıf öğretmenlerinin bedenlerini daha fazla kullanmaları gerekmesi, yaşları ilerledikçe mesleğe başladıkları ilk yıllardaki hallerine göre beden eğitimi dersine katılımlarının azalıyor olması, yaşa bağlı enerji düşüşü ve beden hareketlerinde kısıtlanma meydana gelmesi durumlarından dolayı bazı hareketleri yaparken zorlanıyor, kendilerini enerjik hissetmiyor ve çok çabuk yoruluyor olabilirler ve bu nedenle de öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarında azalma olduğu söylenebilir. Araştırmada öğretmenlerin, öz-yeterliklerinin yetersiz olmasının bir diğer nedenini ise mezun olunan fakülte olarak belirttikleri saptanmıştır. Araştırmanın bu bulgusundan farklı olarak bazı çalışmalarda (Altunbaş, 2011; Benzer, 2011; Çimen, 2007; Doğan, 2013; Gençtürk, 2008; Say, 2005; Toy, 2015; Türk, 2008) sınıf öğretmenlerinin öğrenim durumlarına göre eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin öz-yeterlikleri ile diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin öz-yeterlikleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bunun nedeni, eğitim fakültesinden farklı olarak diğer bölümlerden mezun olan ve fen edebiyat fakültesi mezunu öğretmenlerin göreve başlamadan önce öğretmenlik formasyonu almış olmaları ve mesleğe başladıktan sonra hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılarak meslekte kendilerini geliştirmeleri olabilir (Benzer, 2011). Ancak formasyon eğitiminde mihver derslere ağırlık verilmesi, beden eğitimi ve oyun dersinin beceriye dayalı bir ders olması, ders ortamının, derste kullanılan yöntem, teknik ve değerlendirme süreçlerinin ilkokullardaki mihver derslere göre farklı olması durumlarının formasyon eğitimi alsalar bile farklı fakülteden mezun olan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Araştırma sonucunda çalışmada yer alan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde ve öğrencilerin derse katılımlarını sağlamada kendilerini yeterli gördükleri belirlenmiştir. Toy (2015) da bu sonuca benzer olarak çalışmasında sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimine ve öğrenci katılımına yönelik öz-yeterlik inançlarını oldukça yeterli olarak algıladıklarını belirtmiştir. Araştırmaların sonuçlarında da görüldüğü üzere öğretmen yeterliği, öğretmen performansı ve

öğretmenlerin sınıf yönetimi stratejileri ile ilişkilidir (Woolfolk vd., 1990; Brouwers & Tomic, 2000). Buradan hareketle sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun dersinde sınıf yönetiminde iyi olmaları ve öğrencilerin derse katılımlarını sağlayabilmelerinin öz-yeterlik algıları üzerinde olumlu bir etkisinin olacağı söylenebilir.

Katılımcıların beden eğitimi ve oyun dersini tam olarak yapamadıkları; dersi yapamamalarının nedenleri ise okulun fiziki donanım yetersizliği, materyal eksikliği, dersi diğer dersler için kullanma, öğretmenlerin kendilerini geliştirme eksikliği, bilgi eksikliği, dersin sınavlarda yer almaması ve dersin önemini kavrayamama olarak belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin diğer derslerin müfredatını yetiştirmek ve diğer derslerde meydana gelen açığı kapatmak için beden eğitimi ve oyun dersinde farklı dersler yaptıkları ve bu derse yeterince zaman ayırmadıkları yapılan çalışmalarda (Altun, 2016; Bayat vd., 2016; Çivril-Kara vd., 2017; Şentürk vd., 2015) ortaya konmuştur. Bu durumun nedeni olarak sınavlarda yer alan derslere ağırlık verilerek beden eğitimi ve oyun gibi beceri derslerinin geri plana atılması ve tam olarak işlenmemesinin zaman içerisinde öğretmenlerin bu dersteki öz-yeterlik inançlarını olumsuz etkileyeceği düşünülebilir. Bunun yanında öğretim materyallerinin ve kaynaklarının, öğretmenlerin yeterlik inançları üzerinde etkili olduğu bilinmektedir (Tschannen-Moran & Woolfolk-Hoy, 2002). Beden eğitimi ve oyun dersini okulun fiziki donanım yetersizliği, materyal eksikliği gibi yaşanan olumsuzluklardan kaynaklı tam olarak gerçekleştirilememek sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarını olumsuz etkiliyor olabilir veya öğretmenler, bu derste kendilerini yeterli görmemelerinden dolayı dersi tam olarak yapmamalarını okulun fiziki donanım yetersizliği, materyal eksikliği, dersi diğer dersler için kullanma, öğretmenlerin kendilerini geliştirme eksikliği, bilgi eksikliği, dersin sınavlarda yer almaması ve dersin önemini kavrayamama/kavratamama gibi sebeplere dayandırıyor olabilirler.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğrencilerin derse katılımını sağlamada bir sorun yaşamadıkları ve bu konuda kendilerini yeterli gördükleri; çocukların istekli olmasının, oyunu sevmelerinin ve derste ilgi çekici etkinliklerin öğrencilerin derse katılım sağlamasında etkili olduğu tespit edilmiştir. Ancak bazı öğrencilerin gelişimsel farklılıklarından, davranış problemleri olmasından ve bilgisayar, tablet ve internet kullanımından dolayı derse katılmaya isteksiz oldukları katılımcı görüşlerinden elde edilen bir diğer sonuçtur. Araştırma sonucuna paralel olarak Toy (2015) da araştırmasında öğretmenlerin, öğrenci katılımına ilişkin öz-yeterlik inançlarını oldukça yeterli düzeyde olarak algıladıklarını ve sınıf öğretmenlerinin derslerinde öğrenci katılımını istendik düzeyde sağlayabildiklerini ortaya koymuştur. Oyunlar, çocukların severek ve isteyerek katıldıkları etkinliklerdir. İlkokullardaki beden eğitimi ve oyun dersinin temelinde de çocukların çok yönlü gelişimini oyunlarla sağlamak olduğu düşünüldüğünde çocukların bu derse severek katılmalarında dersin kendisinin ve içeriğindeki oyunların esas olduğu söylenebilir. Bunun yanında bazı öğrenciler bireysel farklılıklarından, ilgilerinin farklı olmasından veya davranış sorunlarından dolayı beden eğitimi ve oyun dersine katılmada isteksiz davranıyor olabilirler. Buradan hareketle öğrencilerin derse severek ve isteyerek katılmalarının öğretmen öz-yeterlik algısı üzerinde olumlu bir etkisinin olacağı; öğrencilerin bazılarının derse katılmamasının öğretmenlerin öğrenciler arasında bireysel farklılıklar olabileceğini, ilgi ve yeteneklerinin aynı olamayacağını bilmelerinden dolayı öz-yeterlik algıları üzerinde olumsuz bir etkisinin olmayacağı düşünülebilir. Araştırma sonucundan farklı olarak Brouwers ve Tomic (2000) çalışmalarında sınıf ortamında uyumlu davranışlar sergileyen öğrencilerin, öğretmenlerinin öz-yeterlik algılarını olumlu etkilediğini belirlemişlerdir. Buna karşılık, başarı gösteremeyen ve uyum sağlayamayan öğrencilerin öğretmenlerinin öz-yeterlik algılarını olumsuz etkileyerek öğretmenlerde tükenmişlik ve çaresizlik duygularını ortaya çıkardıklarını saptamışlardır. Bunlara ek olarak öz-yeterlik algısı azalan öğretmenlerde de işten soğuma, öğretimde çabalamaktan vazgeçme veya müdahaleci bir sınıf yönetimi anlayışı gibi öğrencilerin olumsuz davranışlarını daha da arttıran uygulamaları kullanma eğilimi olduğunu tespit etmişlerdir. Bandura (1994) ise öz-yeterlik algısı yüksek öğretmenlerin, öğrencilerin derse ilişkin tutumlarının değişmesinde ve sınıf ortamında olumlu davranış geliştirmelerinde etkili olabileceğini belirtmiştir.

Katılımcı görüşlerine göre bu çalışmada yer alan sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve sporda kullanılan teknikleri bilmedikleri veya sınırlı sayıda teknik bildikleri ve bu anlamda kendilerini yeterli görmedikleri

saptanmıştır. Araştırmanın bu sonucundan farklı olarak Toy (2015), öğretmenlerin öğretim stratejilerine yönelik öz-yeterlik inançlarını oldukça yeterli düzeyde algıladıklarını ve öğrenci düzeylerine uygun öğretim stratejilerini benimsediklerini belirtmiştir. Zararsız (2012) da ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarını incelediği çalışmada, en yüksek aritmetik ortalamanın öğretmenlerin öğretim stratejilerine yönelik öz-yeterliklerinde çıktığını ortaya koymuştur. Katılımcı görüşlerine göre elde edilen bir diğer sonuç da bu çalışmaya katılan öğretmenlerin beden eğitimi ve oyun dersinde değerlendirmeye gereken önemi vermedikleri, daha çok gözleme dayalı bir değerlendirme yaptıkları, ölçek kullanan öğretmenlerin de ders kazanımlarını ölçecek nitelikte kapsamlı bir ölçek kullanmadıkları ve değerlendirmede kendilerini yetersiz gördükleridir. Pajares'e (1992) göre öğretmenlerin öz-yeterlik inançları ile planlama ve öğretim süreçlerindeki öğretim yöntem-teknik, değerlendirme ve sınıf yönetimi yaklaşımı gibi sınıf içi uygulamaları arasında kuvvetli bir ilişki bulunmaktadır. Bunun yanında öz-yeterlik algıları yüksek olan öğretmenler, öğretimde yeni yaklaşım ve teknikleri öğrenmeye ve bunları derslerinde kullanmaya daha yatkındırlar (Ross, 1998). Lisans düzeyinde beden eğitimi ve oyun dersinin öğretimi için sınıf öğretmenlerine verilen derslerin yeterli olmadığı; bu dersin öğretimini planlama, uygulama ve değerlendirme konularında öğretmenlerin uygulama becerileri kazanmaları gerektiği düşünülebilir. Sınıf öğretmenlerinin bu konuda gereken donanıma sahip olmalarının onların öz-yeterlik inançlarını olumlu etkileyeceği söylenebilir.

Araştırma sonucunda beden eğitimi ve oyun dersinde çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı güçlükler: Kılık kıyafet yönetmeliği, bilgi eksikliği, davranış problemi olan öğrenciler, öğrencinin uygun kıyafet giymemesi, velilerin derse müdahale etmesi, materyal yetersizliği, soyunma odası olmaması, ileri yaş, oyun alanı/spor salonu olmaması, fiziksel donanımdaki eksiklikler, sınav kaygısı ve okul idaresinin materyal sağlamadaki yetersizliği olarak saptanmıştır. Katılımcı görüşlerine göre öğrencinin derste istekli olması, ders materyallerinin varlığı, uygun kıyafet giymek, sınıf mevcudu, sınıftaki kız-erkek dağılımının eşitliği, öğretmenlerin fiziksel uygunluğu, alanında uzman kişilerin derse girmesi ve öğretmenlerin ders dışında da sportif faaliyete katılması durumlarının dersin verimli olmasını sağlayacağı ifade edilmiştir. Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy'a (2002) göre bilgi birikimi gibi öğretmene ilişkin, sınıf mevcudu gibi sınıfa ait ve öğretim materyalleri/kaynakları gibi değişkenlerin; okul müdürünün yaklaşımı ve desteği/onayı gibi yönetimle alakalı veya toplumun, velilerin ve meslektaşların yaklaşımı, desteği/onayı gibi çevresel etmenlerin öğretmenlerin yeterlik inançları üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Öğretmenlerin kendi öğretimsel yeterliklerine güvenmelerine karşın, çevresel faktörlerin öğrenci başarısı üzerinde daha etkili olduğunu düşünmelerinden (Hoy & Woolfolk, 1993; Woolfolk & Hoy, 1990) dolayı sınıf öğretmenleri kılık kıyafet yönetmeliği, velilerin derse müdahale etmesi, materyal yetersizliği, soyunma odası olmaması, oyun alanı/spor salonu olmaması, fiziksel donanımdaki eksiklikler ve okul idaresinin materyal sağlamadaki yetersizliği gibi çevreden kaynaklı sorunları dersin verimli bir şekilde işlenmesinde engel olarak görüyor ve öğretmenler bu durumdan kaynaklı yetersizlik hissediyor olabilirler. Bunun yanında sınıf öğretmenleri 1, 2 ve 3. sınıflarda beş ders saati, 4. sınıfta iki ders saati beden eğitimi ve oyun dersini yürütmek durumunda olmalarından dolayı kılık kıyafet yönetmeliğini ders için engel olarak görüyor ve bu derste rahatça fiziksel aktiviteleri gerçekleştirebilecekleri kıyafetler giymenin ders verimini arttıracaklarını; fiziksel uygunluklarını yetersiz bulmalarından ve ders dışında da sportif faaliyetlere katılmanın vücutlarında yaratacağı olumlu etkinin de derste verimi arttıracaklarını düşünmelerinden dolayı bu durumların onların öz-yeterliklerini olumsuz etkilediğini söylemek mümkündür.

Araştırma sonucunda çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin okul idaresini beden eğitimi ve oyun dersine karşı ilgisiz buldukları, bazı meslektaşlarının derse yaklaşımını olumlu bazılarının yaklaşımını ise olumsuz olarak değerlendirdikleri, velilerin bu derse karşı olumsuz bir yaklaşım içerisinde olduklarını veya ilgisiz davrandıklarını düşündükleri saptanmıştır. Bandura (1986), öz-yeterlik inancı kaynaklarından dolayı yaşantıların etkisiyle kişilerin, bir başkasının deneyimiyle benzerlik kurarak kendilerini, model aldıkları bireyler gibi, yeterli görebileceklerini belirtmiştir. Öğretmenlerin diğer meslektaşlarının ve okul idaresinin beden eğitimi ve oyun dersine ilişkin tutumlarından etkilenebileceği hatta onlarla aynı yönde öz-yeterlik

algısı geliştirebilecekleri düşünülebilir. Eker (2014) de çalışmasında, öğretmenlerin öz-yeterlik düzeyinin istenilen seviyeye gelmesini, öğretmenlerin iş arkadaşlarıyla bilgi ve tecrübelerini paylaşmalarına bağlamaktadır. Gibson ve Dembo (1984) ve Tschannen-Moran vd. (1998) öğretmen yeterliğini, "Denetim odağı" kavramını temel alan Rotter'ın kuramını ve "öz-yeterlik" kavramını temel alan Bandura'nın kuramını tutarlı olarak bütünleştirerek ölçmeyi amaçladıkları araştırmalarında, öğretmen yeterliğini iki boyutlu olarak saptamışlardır (Woolfolk-Hoy & Spero, 2005). Bu boyutlardan ikincisi olan genel öğretim yeterliği, öğretmenin, okulda sunulan eğitimin, öğrenci başarısı üzerinde diğer dışsal etmenlerden daha etkili olduğuna ilişkin inancıdır yani genel öğretim yeterliği, diğer öğretmenleri, okulu ve bir bütün olarak eğitim sistemini göz önüne alan bir değerlendirmenin ürünüdür (Anderson vd., 1988; Ross, 1994; Tschannen-Moran & Woolfolk-Hoy, 2001). Buradan hareketle okul idaresinin, velilerin ve meslektaşların beden eğitimi ve oyun dersine dair olumlu tutum ve görüşlerinin sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarını olumlu etkileyeceği; olumsuz tutum ve görüşlerinin ise öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarını olumsuz etkileyeceği söylenebilir.

Katılımcı görüşlerine göre araştırmada yer alan sınıf öğretmenlerinin öğrencilere fazla katkıda bulunamadıklarını düşündükleri sonucu ortaya çıkmıştır. Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bedensel gelişim sağlamada, oyun kültürü oluşturmada, temel hareket becerileri kazandırmada, sosyalleşmeyi sağlamada, iletişim becerileri kazandırmada, iş birliği, yardımlaşma, kurallara uyma ve kazanma ile kaybetmenin doğal olduğunu kavratmada öğrencilere katkıda bulunabildikleri saptanmıştır. Gibson ve Dembo (1984) ve Tschannen-Moran vd.'nin (1998) öğretmen yeterliğini ölçtükleri çalışmalarında öğretmen yeterliğinin iki boyutundan (Woolfolk-Hoy & Spero, 2005) birincisi olan bireysel öğretim yeterliği öğretmenlerin, öğrenci başarısını geliştirme ve öğrenci davranışlarını başarıyla denetleme konusunda kendilerinin yeterliklerine dair inançlarıdır (Soodak & Podell, 1996). Güçlü yeterlik algısı taşıyan öğretmenler, öğrenci başarısını ve güdüsünü denetleyebileceklerine, en azından olumlu olarak etkileyebileceklerine inanırlar (Tschannen-Moran vd., 1998). Buradan hareketle çalışmada sınıf öğretmenlerinin öğrencilere fazla katkıda bulunamadıklarını düşünmeleri sonucunun ortaya çıkmasında öz-yeterliği düşük olan sınıf öğretmenlerinin kendilerini beden eğitimi ve oyun dersinde yetkin görmemelerinin etkili olduğu söylenebilir. Bandura (1994) da öz-yeterlik algısı yüksek öğretmenlerin öğrencilerinin öğrenebilmesi için daha çok çaba sarf ettiklerini, amaca ulaşmalarında öğrencilerini teşvik edici davranışlarda bulduklarını belirtmiştir. Dolayısıyla öğretmenlerin öz-yeterlilik algılarının yüksek olmasının, öğrencilere katkıda bulunmalarında etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgular ve daha sonra gerçekleştirilecek çalışmalara yönelik olarak öneriler şu şekilde sıralanabilir: a) Yapılan araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun dersini gerçekleştirmelerinde kendilerini yeterli görmedikleri araştırmanın en önemli bulgularındandır. Bu nedenle öğretmenlerin derse yönelik öz-yeterliklerinin artırılabilmesi noktasında teoriye ve uygulamaya dayalı hizmet içi eğitimlerin ilkökuldaki her sınıf düzeyine yönelik olarak sınıf öğretmenleri için her yıl düzenlenmesi, özellikle dersin içeriğini tam anlamıyla gerçekleştirmeyen ve dersin uygun bir şekilde yürütülebilmesinde yer, malzeme vb. problemler yaşayan üniversitelerde verilen eğitimlerin dersin amaç ve içeriğine uygun bir şekilde yerine getirilmesi, ilkökullardaki malzeme eksikliklerinin MEB tarafından giderilerek ders için uygun ortam ve şartların sağlanması, okul idaresi ve ailelerin dersin önemi noktasında daha fazla bilinçlendirilmesi gerektiği söylenebilir. b) Bu çalışma kapsamında sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun dersine yönelik öz-yeterliklerinin nitel bir yaklaşımla ele alınarak incelenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle sınıf öğretmenlerinin derse yönelik öz-yeterliklerin nicel ya da karma araştırma yaklaşımlarının kullanılarak ortaya çıkarılması ve ayrıca motivasyon, tutum vb. gibi özelliklerin konu olarak ele alınarak farklı çalışmaların planlanmasının sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun dersine ilişkin niteliklerinin ortaya çıkarılması anlamında önem taşıdığı düşünülmektedir.

Kaynakça/Reference

- Abakay, U., Alıncak, F., Akyel, Y., & Yetiş, Ü. (2015). Ortaokul beden eğitimi ve spor dersine yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(4), 1-9.
- Alemdağ, S., Öncü, E., & Sakallıoğlu, F. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının beden eğitimi dersine yönelik tutum ve öz-yeterlilikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 45-60.
- Alıncak, F. (2016). Attitudes of secondary school students including physical activity involving playing games. *European Journal of Physical Education and Sport Science*, 2(3), 1-14.
- Altun, M. (2016). İlkokul oyun ve fiziki etkinlikler dersi yeni öğretim programının sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle değerlendirilmesi: Kırşehir ili örneği. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 327-347.
- Altunbaş, S. (2011). *İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin öz-yeterliliklerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Anderson, R., Greene, M., & Loewen, P. (1988). Relationships among teachers' and students' thinking skills, sense of efficacy, and student achievement. *Alberta Journal of Educational Research*, 34(2), 148-165.
- Arslan, Y., & Altay, F. (2009). Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine ilişkin görüşlerinin bazı eğilimleri açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 11(1), 14-23.
- Ayan, S., Alıncak, F., & Tuzcuoğulları, Ö. T. (2015). Gaziantep'te oynanan bazı yöresel oyunların hentbol branşının teknik çalışmasına yönelik eğitsel oyunlar olarak değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 252-257.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Eds.), *Encyclopedia of human behavior* (pp. 71-81). New York: Academic Press.
- Bandura, A. (1995). Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. In A. Bandura (Eds.), *Self-efficacy in changing societies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W. H. Freeman and Company.
- Baş, T., & Akturan, U. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri* (2. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bayat, S., Kaymak, M. N., & Balcı, O. (2016). Sınıf öğretmenlerinin oyun ve fiziki etkinlikler dersinde karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin görüşleri. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 4917-4930.
- Benzer, F. (2011). *İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin öz-yeterlilik algılarının analizi* [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Brouwers, A., & Tomic, W. (2000). A longitudinal study of teacher burnout and perceived self-efficacy in classroom management. *Teaching and Teacher Education*, 16, 239-253.
- Creswell, J. W. (2013). Nitel yöntemler. S. B. Demir (Çev. Ed.), *Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları: Araştırma deseni* içinde (ss. 183-213). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çimen, S. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin tükenmişlik yaşantıları ve yeterlilik algıları* [Yüksek lisans tezi]. Kocaeli Üniversitesi.
- Çivril-Kara, R., Küçük-Kiliç, S., & Öncü, E. (2017). Sınıf öğretmenlerinin oyun ve fiziki etkinlikler dersi hakkındaki görüşleri. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 8, 17-46.
- DeCorby, K., Halas, J., Dixon, S., Wintrup, L., & Janzen, H. (2005). Classroom teachers and the challenges of delivering quality physical education. *The Journal of Educational Research*, 98(4), 208-220.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2005). Introduction: The discipline and practice of qualitative research. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *The sage handbook of qualitative research* (3rd ed.) (pp. 1-33). Sage Publications: California.
- Doğan, E. (2000). *Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.

- Doğan, S. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlik algısı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Erzincan Üniversitesi.
- Eker, C. (2014). Sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlilik inanç düzeyleri üzerine bir araştırma. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 162-178.
- Gençtürk, A. (2008). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin öz-yeterlilik inançları ve iş doyumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.
- Gibson, S., & Dembo, M. (1984). Teacher efficacy: A construct validation. *Journal of Educational Psychology*, 76(4), 569-582.
- Hoy, W. K., & Woolfolk, A. E. (1993). Teachers' sense of efficacy and the organizational health of schools. *The Elementary School Journal*, 93, 356-372.
- Janssen, I., & Leblanc, A. G. (2010). Systematic review of the health benefits of physical activity and fitness in school-aged children and youth. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 7(40), 1-16.
- Kasap, D. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlilik inançları ile mesleklerine yönelik bilgisayar ve internet kullanımları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Korkut, K. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlilik inançları ile sınıf yönetimi beceri algıları arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi]. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. London: Sage Publications.
- MEB. (2012). *Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi Öğretim Programı* (İlkokul 1-4. sınıflar). Ankara: MEB Yayınları.
- Newman, W. L. (2014). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches* (7th ed.). United States of America: Pearson Education Limited.
- Newton, L. D., & Newton, D. P. (2005). Can elementary textbooks help teachers teach physical education for understanding? *International Journal of Physical Education*, 42(1), 26-34.
- Pajares, F. (1992). Teachers' beliefs and educational research: Cleaning up a messy construct. *Review of Educational Research*, 62, 307-332.
- Pajares, F. (2002). *Overview of social cognitive theory and of self-efficacy*. <http://www.des.emory.edu/mfp/eff.html> adresinden 23.11.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Pajares, F., & Schunk, D. H. (2001). Self-beliefs and school success: Self-efficacy, self-concept, and school achievement. In R. Riding & S. Rayner (Eds.), *Self-perception beliefs* (pp. 239-266). London: Ablex Publishing.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Portman, P. A. (1996). Preservice elementary education majors about their elementary physical education classes (Pt. 1). *Indiana Association for Health, Physical Education, Recreation and Dance Journal*, 25(2), 25-28.
- Ross, J. A. (1994, June). *Beliefs that make a difference: The origins and impacts of teacher efficacy*. Paper presented at the Annual Meeting of the Canadian Association for Curriculum Studies.
- Ross, J. A. (1998). The antecedents and consequences of teacher efficacy. In J. Brophy (Ed.), *Advances in research on teaching* (pp. 49-73). Greenwich, CT: JAI Press.
- Say, M. (2005). *Fen bilgisi öğretmenlerinin öz-yeterlilik inanışları* [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Saydam, R. (2003, Ekim 30-31). *İlköğretim okulu I ve II. devre müzik eğitiminde eğitimci sorunu* [Sözlü bildiri]. Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu, Türkiye.
- Seçer, F. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin kişilerarası öz-yeterlilik inançları ile kaynaştırmaya yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Soodak, L., & Podell, D. (1996). Teaching efficacy: Toward the understanding of a multi-faceted construct. *Teaching and Teacher Education*, 12, 401-412.
- Şentürk, U., Yılmaz, A., & Gönener, U. (2015). Sınıf öğretmenlerinin oyun ve fiziki etkinlikler dersi ile ilgili görüş ve uygulamaları. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 10(2), 22-30.
- Thompson, K. (1996). *Physical education and sport in Hunter region primary schools* [Doctoral dissertation]. Newcastle University.

- Toy, S. N. (2015). *Sınıf öğretmenlerinin öğretmen öz-yeterlikleri ile kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterlik inançlarının karşılaştırılması* [Yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Tschannen-Moran, M., & Woolfolk-Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education, 17*, 783-805.
- Tschannen-Moran, M., & Woolfolk-Hoy, A. (2002, April). The influence of resources and support on teachers' efficacy beliefs. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association. New Orleans, LA.
- Tschannen-Moran, M., Woolfolk-Hoy, A., & Hoy, W. K. (1998). Teacher efficacy: Its meaning and measure. *Review of Educational Research, 68*(2), 202-248.
- Turcan, H. G. (2011). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ile iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Türk, Ö. (2008). *İlköğretim sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlikleri ve mesleki doyumlarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Woolfolk, A. E., & Hoy, W. K. (1990). Prospective teachers' sense of efficacy and beliefs about control. *Journal of Educational Psychology, 82*, 81-91.
- Woolfolk, A. E., Rosoff, B., & Hoy, W. K. (1990). Teachers' sense of efficacy and their beliefs about managing students. *Teaching and Teacher Education, 6*(2), 137-148.
- Woolfolk-Hoy, A., & Spero, R. B. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: A comparison of four measures. *Teaching and Teacher Education, 21*, 343-356.
- Xiang, P., Lowy, S., & McBride, R. (2002). The impact of a field-based elementary physical education methods course on preservice classroom teachers' beliefs. *Journal of Teaching in Physical Education, 21*(2), 145-161.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zararsız, N. (2012). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

Studies have shown that primary school children need to participate in physical education and play activities for healthy physical and psychological development in order to meet their needs (Janssen and Leblanc, 2010; MEB, 2012). Physical education, exercise, and sports might provide paramount chances for the development of individuals' psychological and physical health (Abakay et. al., 2015; Alıncak, 2016). Educational plays and physical activities play a crucial role in young children's mental and physical health. Therefore, schools and educational institutions should offer these activities in their curricula to ensure children's physical, psychosocial, emotional, and academic development. Research points out that educational plays help students improve or develop their fine motor abilities as well as their socio-emotional skills (Ayan vd., 2015). Turkish Ministry of National Education has included physical education classes in the recent elementary school curricula. "The main goal of the new curricula is to help children develop their psychomotor and social skills through physical education classes" (MEB, 2012: 5).

Children's participation in physical education and play classes during their elementary school years is crucial because their grades are considered the key to their future psycho-educational development and academic success. Furthermore, providing opportunities to these children might ensure the future success of the national education system. Early years are also known as play time for individuals and playing might contribute to the enrichment of the students' academic and social competencies. Thus, it is important to document elementary school teachers' self-efficacy beliefs in the physical education and play course. Research is scarce in this area. Therefore, the goal of this study was to investigate the elementary school teachers' self-efficacy beliefs toward the physical education and play course.

2. METHOD

The case study method was used in this qualitative study, and the data were gathered by the interview technique. The participants were 8 elementary school teachers (5 female and 3 male). Purposeful sampling method was used to determine the sample for the semi-structured interviews (Baş ve Akturan, 2013; Creswell, 2013). A semi-structured interview form was used as the data collection tool. The interview questions were prepared by conducting a literature review and by obtaining the opinions of two experts. Eight open-ended questions were included in the interview form. They were about the participants' self-efficacy beliefs about the physical education and play course. A tape recorder was used during data collection. Content analysis was used for data analysis. The data were transcribed, analyzed, and coded.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

The analysis revealed eight themes which were the reasons for teachers' incompetence in the physical education and play classes, the reasons for their not being able to bring the classes to an end, the reasons for students' non-participation in the classes, the methods and techniques used in teaching the course and assessing student performance, the problems experienced during the classes, the factors that ensure the efficient flow of the classes, the attitudes of school administrators, colleagues, and parents towards the course, and teachers' contribution to students during classes. The findings showed that classroom teachers considered themselves efficient in terms of classroom management and student engagement in physical education and play classes. However, their self-efficacy beliefs were low in terms of content knowledge, physical fitness, and the knowledge of games in physical education. The participants also stated that they could not carry out the classes successfully due to the lack of equipment. They added that some students could not participate because of developmental differences, but students still enjoyed the activities and liked being a part of them. The findings showed that teachers mostly used observation to assess student learning. The teachers pointed out that they faced several problems when they conducted the classes. The most significant was the students' not having appropriate clothes. Parents also caused problems. Class size was also reported as a serious problem in conducting the classes efficiently. Lastly, the negative attitudes

of school administrators toward the course added to the problems teachers experienced when they conducted their classes.

The findings showed that the participating elementary school teachers generally considered themselves inadequate for the physical education and play course. They also considered themselves inadequate due to their ages and physical fitness. The participants reported facing various difficulties during the classes. This might be because they put more effort into student assessment and used tasks that were not related to their teaching practices. This might cause their self-efficacy beliefs to be negatively affected over time. The teachers reported that they did not have any problems ensuring student participation and they found themselves competent in this regard. Some participants reported that they either did not know how to employ necessary teaching techniques used in physical education or that they knew a limited number of techniques. Another important explanation as to why the participants' self-efficacy beliefs were low in specific tasks is that their undergraduate education might not be sufficient. Therefore, undergraduate teacher training programs in physical education may have to be revised to offer more theoretical and field practices.

To conclude, the participants reported that they were worried about their contribution to their students because of their low self-efficacy beliefs. In this sense, it is crucial to develop psycho-education programs to enrich their self-efficacy beliefs in the physical education and play course.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Gerçekleştirilen bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırmanın verileri 2019 yılında toplandığı için etik kurul izni alınmamıştır. Çalışmaya katılımda gönüllülük ilkesi esas alınmış ve elde edilen veriler yalnızca bu çalışma kapsamında bilimsel amaçlı kullanılmıştır.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Araştırmaya 1. ve 2. yazarların katkı oranı %60, 3. ve 4. yazarların katkı oranı %40 olarak belirlenmiştir. Yazarların araştırmaya katkı sundukları bölümler aşağıda belirtilmiştir.

Yazar 1 ve 2: Araştırmanın tasarlanması, uygulama süreci, veri analizi, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, raporlaştırma.

Yazar 3 ve 4: Araştırmanın tasarlanması, yöntemin belirlenmesi, raporlaştırma, danışmanlık.

ÇATIŞMA BEYANI

Bu çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.